

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN IN SPIRIT FOREIGN
IN LANGUAGE ONLY

AMERICAN HOME

SLOVENIAN MORNING
DAILY NEWSPAPER

NO. 187

CLEVELAND, O., MONDAY MORNING, AUGUST 10TH, 1931

LETO XXXIII—VOL. XXXIII

Wickershamova komisija trdi, da je ameriška vla- da tiran v deportaciji

Washington, 8. avgusta. Značna Wickershamova komisija, ki je preiskovala prohibicijo in zločine v Ameriki, in ki doslej še ničesar pametnega ni prinesla na dan, je pa prišla včeraj s posločilom v javnost, ki je marsikoga presenetilo. Komisija dolži delavski oddelek vlade, da se poslušajo srednjevjeških inkvizicijskih metod pri deportaciji tujezemcev. Letno preščejo naselniški uradniki kakih 100,000 tujezemcev, ki so prišli v Ameriko, in z njimi se v resnicu sramotno in tiransko postopa in v največ slučajih popolnoma nepostavno in neustavno. Letno se deportira kakih 15,000 tujezemcev, in pri tem se kršijo take metode, da kršijo slednje najbolj pripuste človeške postave in pravice. Ameriška vlaada postopa z deportanci veliko slabše kot z živino. Naselniški komisarji nepristano kršijo ustavno določbo ameriške ustawe, da se ne sme nikogar aretrirati brez varanta. To je škandal, ki kriči do neba. Ameriška vlaada deportira ljudi, katere pošilja naravnost v smrt, kot se je to zgodilo z nekim Italijanom, katerega so fašisti obsmeli v smrt, toda je pobegnil v Ameriko. Tu so ga dobili naselniški uradniki in poslali — Mussoliniju v klavnicu.

Vlada Zedinjenih držav se pripravlja za odpomoč brezposelnim pozimi

Washington, 8. avgusta. Predsednik Hoover je danes naznačil, da bo tekom enega meseca imel načrt za pomoč brezposelnim tekom zime. Izjavil je, da je bil v stiku tekem zadnjih treh tednov z governerji, s trgovci, z industrijskimi in delavskimi voditelji ter z dobrodelnimi družbami, da se naredi nekakšna podlaga za pomoč brezposelnim. Hoover je prepričan, da bo letošnja zima izvanredno ostra in bo pomoč veliko bolj potrebna kot je bila lansko zimo. Hoover je to povedal pri konferenci s časnikarji. Ko so ga vprašali, če je vlad znano, koliko je brezposelnih ljudi v Zedinjenih državah, je izjavil, da je natančne številke nemogoče dobiti, toda 6,000,000 brezposelnih kot jih je našel števni urad, najbrž ne odgovarja resnici, pač pa jih še veliko več. Toda tekem zime pa vlaada upa, da bo imela položaj dobro v rokah, da bo preprečila vsaj največje pomanjkanje. Sodelovalo bodo z zvezno vlaado vse države in vse lokalne dobrodelne organizacije v posameznih mestih.

Sestdnevni praznik v Kaliforniji

San Francisco, Cal., 8. avgusta.—Governer Rolph je naznačil, da bo proglašil od 4. do 9. septembra narodni praznik, v katerem času bodo vse trgovine zaprte in se bo prenehalo z vsem delom. V državi je vsed tega nastal silen protest od strani bankirjev, trgovcev in obrtnikov. Governer se je izjavil, da bo še premisil, predno bo končno veljavno odločil radi tega "moratorija."

Pc 24 letih na obisk

Iz Spokane, Wash., je prišel na obisk k svojim bratom in sestram Jack Dolenc, ki je svoje čase bival v Clevelandu. Ustavil se je pri bratu Joe Dolenc, 1131 E. 63rd St. Tukaj ima poleg tega še tri brate: Franka, Johna in Andreja, ter sestre Frances, Josephine in Terezijo, ter mnogo prijateljev in znanec. V Clevelandu bo ostal še teden, nakar se poda nazaj v Spokane. Iskreno dobro došel med svojci v naši metropoli!

Nevost

Od sobote je na razstavi v izložbenem oknu A. Grdina in Sinovi, 6019 St. Clair Ave., miza in ledeniča, vse skupaj narejeno. Marsikdo bi rekel, da je to nemogoče, toda oglejte si to in boste videli, kako praktično je narejeno. Delo je izum Mr. Frank Jelušiča, Maple Heights. Predmet je zanimiv in vam bo gotovo ugajal. Natančnejša pojasnila dobite v trgovini Anton Grdina in Sinovi.

Nov arhitekt

Mr. George Vojnovich nam naznana, da je odprl svoj urad na 4082 E. 78th St., kjer bo lahko postregel vsem za razn arhitekturna dela. Mr. Vojnovich je graduiral na Carnegie tehnični šoli v Pittsburghu. Dobrodošel v naši naselbini.

Delo dobi

Dobri slovenski karpenter, ki bi preuredil podstrešje. Deto ima pri Jos. Prišel, 519 E. 143rd St., ki bo vesel, če dobi pripravnega Slovencev. Za pojasnila se oglasi v našem uradu. Hvala lepa Mr. Prišel-u za naklonjenost.

Mladina, mladina, kmalu pride zopet šola!

Jutri so primarne volitve. Volite pravega moža!

Letošnje volitve v Zedinjenih državah, ki se vršijo dne 3. novembra, bodo povzročile silno spremembo po vsej deželi. Dočim je še tekmo lanskega leta in volitev padlo število republikanskih kongresmanov za 70, in imajo danes demokrati enako število glasov z republikanci v kongresu, pa se pričakuje od novembarskih volitev še večjega poraza republikancev. Taka je usoda ameriške politične zgodovine, ki se ponavlja nepristano v javnem življenju.

Poleg volitev v novembru mesecu, pa bodo imeli državljanini mesta Cleveland v torek, jutri, 11. avgusta, priliko, voliti pri primarnih volitvah. Te volitve je razpisal governer države Ohio v prvi vrsti iz vzroka, ker ni hotel imenovati naslednika umrelom kongresmanu Charles A. Mooneyu, pač pa je stvar prepustil ljudem, da sami odločijo. In jutri, 11. avgusta, boste vi, slovenski in hrvatski državljanji imeli priliko povedati, koga želite imeti v kongresu, da vas zastopa.

Kaj je bil pokojni kongresman 20. okraja, Charles A. Mooney, to vedo tisočeri Slovenci, katere je ta odlični in pošteni Mooney zastopal pri ameriški vladi. Med politikarji v Zedinjenih državah se dobi tisoče in tisoče sleparjev, graftarjev in ostalih nepoštenjakov. Mooney, kot kongresman iz 20. okraja, je stal kot steber dela, iskrenosti, poštovanja in zanimanja za naše ljudi. Lahko rečemo, da je ljudem prihranil stotisoče dolarjev v stroških, da je spravil skupaj stotine družin, ki so bile ločene med Ameriko in Evropo.

In njemu je treba poiskati našednika. Ta naslednik se bo dobil v torek, 11. avgusta, jutri, poznan v mestu radi svoje odkri-

Zamorsko prebivalstvo v 150,000 ljudi je videlo krstitev orjaške zračne ladje

Washington, 8. avgusta. Vladni števni urad je pravkar priobčil zanimive številke glede plemenskega naraščaja prebivalcev v Zedinjenih državah. Te številke kažejo, da se črni mnogo hitrej množijo v Ameriki kot pa beli. Tekom zadnjih deset let se je število zamorskega prebivalstva v Ameriki pomnožilo za 13 procentov, toda se je deset let prej pomnožilo za samo 6 procentov. Število belega prebivalstva se je pa pomnožilo za samo 12 procentov, dočim se je deset let prej pomnožilo za 16 procentov. Skupno število belega prebivalstva v Zedinjenih državah je znašalo 1. aprila, 1930, 108,864,207, dočim so našeli 11,891,143 črncev. Mehikancev 1,422,530, Indijancev 332,397, Kitajcev 74,954, Japonev 138,834 in Filipincev 45,208. Država Georgia je edina država, ki ima več kot milijon črnih prebivalcev.

Mussolini bo obiskal Nemčijo

Rim, 8. avgusta.—Po dvadnevni posvetovanju z lastno vlaado, sta odpotovala nazaj v Nemčijo kancler Bruening in zunanj minister Curtius. Nemčija sta izjavila, da se je obnovila tesnejša prijateljska zveza med Italijo in Nemčijo, kot je bila kdaj poprej. Nemčija bo v bodočnosti nakupovala vse sadje v Italiji, ta pa bo obratno kupovala premog v Nemčiji. Mussolini je dal na razpolago neomejen kredit Nemčiji za svoje nakupovanje. Mussolini je objabil, da v bližnji bodočnosti posegi Berlin, da se še natančneje pogovore, kako dvigniti obe državi ekonomsko. Kancler Bruening, ki je katoličan, je obiskal tudi papeža Pija v daljnem posetu.

Od zdravnika preiskan, da ni bil pijan

Berlin, 8. avgusta. Ameriški kongresman Hull iz države Illinois, je potoval tekem poletja po Švedski in je dosegel sedaj sem. Izjavil se je, da imajo na Švedskem izvrstni sistem glede prodaje opojnih pičač. Prej je bil zagovornik prohibicije, sedaj jo bo pa pobijal. Nekega dne je spil na Švedskem šest steklenic piča, nakar se je dal preiskati od zdravnika, če je pijan. Zdravnik je ugotovil treznost.

Rojak Martinčič oropan

John Martinčič, blagajnik društva Srca Jezusa, je bil v nedeljo oropan za \$275.00, ko je šel od seje društva. Bil je že blizu svojega doma, ko se pripelejata dva moška v avtomobilu za njim in ga ustavita na Hamilton Ave. in 53. cesta. Eden roparjev je skočil z avtomobilu in ga z revolverjem prisilil, da mu je izročil denar, nakar sta roparja skočila v avtomobil in pobegnila.

Verovškov piknik

Prijetno se so zabavali včeraj v tork ob sedmih se bo brala v cerkvi sv. Vida maša zadušnica za pokojno Zofijo Tomažin v spomin prve obletnice njene smrti. Vabi se zlasti šolske otroci, da se udeležijo maše.

Maša zadušnica

V tork ob sedmih se bo brala v cerkvi sv. Vida maša zadušnica za pokojno Zofijo Tomažin v spomin prve obletnice njene smrti. Vabi se zlasti šolske otroci, da se udeležijo maše.

Obilica sadja

Tekom zadnjih 14 dni je doseglo v Cleveland 8,000 železniških voz sadja, ki se letos pridajo po nenavadno nizkih cenah.

Banditi napadli samostan redovnic

Breslau, Nemčija, 8. avgusta. Strašno razburjanje je nastalo v samostanu v Porembi na Gorenjem Šleskem, ko so samostan napadli banditi. Sestre redovnice so se zbudile ob polnoči, ko je nastal silen šunder po samostanu. Banditi so vrata, ki vodijo v samostan, razbili. Sestre so zaklenile v svoje sobe, toda banditi so vrata razbili. Pol ure so divjali po sobah, odnesli vsako malenkost, ki je bila kaj vredna, nakar so pobegnili.

Poboji v Nemčiji

Berlin, 9. avgusta.—Ko se je izvedelo, da so bili pri plebiscitnih volitvah poraženi komunisti, so pričeli slednji streljati na policijo v tem mestu. Ubiti so bili trije policisti in 18 komunistov. Sedanja vlada je dobila pri volitvah več kot tri milijone večine.

Zločini stanejo denar

Družba, ki se bori za zmanjšanje zločinov, in katere predsednik je Newton D. Baker, poroča, da bodo znašali stroški administracije za javno varnost v Cuyahoga okraju letos \$8,500,000, ali \$7.07 na vsako osebo v tem okraju. In v tej vsoti so zapadeni samo stroški policije, sodnij in drugih varnostnih organov, ne glede na to, koliko skode napravijo zločini direktno pri zadatetim.

Policijski načelnik iz Parma umrl

Charles Tesar, ki je bil svoječasno vzrok silovitim političnim bojem v vasici Parma, bližu Clevelandu, je umrl v soboto v Toronto, Kanada, kjer se je mudil na počitnicah.

"AMERIŠKA DOMOVINA"

(AMERICAN HOME)
SLOVENIAN DAILY NEWSPAPER
Published daily except Sundays and Holidays

NAROCNINA:

Za Ameriko in Kanado na leto ... \$5.50 Za Cleveland, po pošti, celo leto \$7.00
Za Ameriko in Kanado, pol leta \$3.00 Za Cleveland, po pošti, pol leta \$3.00
Za Cleveland po raznolink: celo leto \$5.50; pol leta \$3.00
Za Evropo celo leto \$7.00, pol leta \$3.50.
Pozaomezna številka 3 centa.

Vsa pisma, dopise in denarne posiljalne nadlovit: Ameriška Domovina,
4117 St. Clair Ave., Cleveland, O. Tel. Henderson 6628.

JAMES DEBEVEC and LOUIS J. FIORO, Editors and Publishers

Entered as second class matter January 5th, 1909, at the Post Office
at Cleveland, Ohio, under the Act of March 3rd, 1879.

No. 187, Mon., Aug. 10th, 1931

83

Na počitnicah

Vsek darf čitate v našem dnevniku, da se je ta ali oni podal na počitnice. Da, tisoče jih je naših mladih in starih rojakov in rojakinj, ki si vzamejo čas v poletnih mesecih, pa se odpeljejo z zrakoplovom, z avtomobilom, s parnikom ali z vlakom iz svojega bivališča v druge krale, kjer obišejo svoje sorodnike, prijatelje in znance ter — počivajo.

Je pa tudi stotine in stotine naših ljudi, ki počivajo že dolge mesece, nekateri več kot leto, ker so prisiljeni počivati, ker ni dela. Jih je pa zopet stotine in stotine, ki so potrebeni počitka. Kmalu bo prišla doba, ko bo vsakdo deležen počitka po zasljuženem in napornem delu, ki ga opravljajo tekom leta.

Clovek ni narejen iz železa ali jekla, dasi ima nekaj tevarine v svojem telesnem sestavu. Zato pa potrebuje od časa do časa nekaj počitka od svojega rednega dela. Delavci, ki opravljajo duševno delo, se odpočijejo tekom počitnic s tem, da hodijo na farme, v gozdove, kjer tekom počitnic opravljajo telesna dela, sekajo drva, čistijo gozdove, pomagajo pri poljedelskem delu, ali pa ribarijo in streljajo divjačino.

Delavci pa, ki tekom leta opravljajo težka telesna in ročna dela, pa najbolje storijo, da tekom počitnic mirujejo, sedijo, spijo, čitajo, se sprehajajo in zlasti pa — mnogo čitajo. Delavec, ki dela v tovarni, je naravno ravno toliko opravljen do dobrih počitnic, kot delavec, ki dela v uradu. Telesne moći in duševne moći omagajo pri neprestanem "garanju," in raditega mora pač vsak počitničar zamenjati svojo vlogo. Kdor dela z rokami tekom leta, naj vporabi čas počitnic za duševno delo, kdor pa dela z duhom in možgani tekom leta, naj se ob počitnicah prime ročnega dela. Koristiš bo to obema.

Pisec teh vrstic se nahaja danes daleč proč, od vas, cenejih čitateljev. Nahaja se na počitnicah tam daleč na deseli, kjer seka drva, pomaga pri mlatvi, preganja krave, rizari v Grand River, leži, pogovarja se o Hooverjevi prospekti in pri tem seveda misli na vas, cenjene čitatelje, kateri bi imel najraje vse okoli sebe, da bi mu svetovali, pripovedovali in s prijatejskimi besedami mu kratili čas. Ker pa ne morete vse naenkrat priti, pa vam pošilja tem potom prav lepe počitniške pozdrave.

Cas počitnič pa ni samo čas "lenuharenja" in "postopanja," pač pa ima vsakdo na počitnicah lepo priliko premisljevati, kaj je storil v preteklosti in kaj ga čaka v bodočnosti, delati načrte za boljšo bodočnost. Kadar ste pri stalnem delu, nimate o vsem tem dosti prilike premisljevati, toda v lepih, prostih uricah počitnič pa lahko mnogo premisljujete, kako bi bila ta ali ona stvar boljša, kje ste kaj zgrešili, kje se lahko poboljšate. Zato pa imate počitnice, to je, čas, ko se lahko predaste svojim mislim popolnoma, ne da bi vas kdo motil in si kujele boljšo bodočnost.

"Ameriška Domovina" dovoli vsem svojim cenjenim uslužencem vsako leto en teden počitnic. Vsi naši fantje so bili letos že deležni tega prostega časa, razven enega ali dveh, ki prideta seveda še na vrsto. In te dni je prišla vrsta tudi na pisca teh vrstic, da odide v ljubke hribčke na vzhodu Oh, seveda, iz počitnic pride človek bolj truden in zdelan kot pa je bil tedaj, ko je odhajal na počitnice, toda ta trud in zdelanost je vse drugega značaja kot trud in zdelanost, ki ga človek doživi tekom leta. To povzroča spremembu v delu, v podnebju, hrani in stanovanju. Gotovo pa je, da nekaj tednov počitnič podaljša skoro vsakomur življenje in mu daje novih moći za delo v bodočnosti.

V hladnih večerih, ko se bomo zabavali pri koncertu poljskih čričkov, kobilic, ko bomo prisluskovali poznim klicem večernih ptič, ko bomo zrli na temno-sinje nebo z mrijadami zvezdic, ko bo prihajalo iz dalje lajanje stražečega farmerskega psa, ali ko bo preplašena ptica zafrstala iz svojega zavjeta, v rosnih jutrih, ko bo zvezda danica prva oznanjala prebujo narave in povedala, da se je treba izkiddati iz sladko-dišeče otave ter iti "na dnevno delo" — ko bodo gozdne ptice najslajše prepevale budnico, ko bo domaći "Rover" zapeljivo in proseče gledal proti meni, češ, da ga vzamem v gozd, da gre za zajci in drugo "zverino," in tekom dopoldneva in popoldneva, ko bomo mlatili, sekali, kosili in politizirali — pisec teh vrstic se bo vas, cenjene čitateljev, ob vsakem času spominjal in pri tem zopet prišel do resnične trditve, ki pravi — vse je minljivo na svetu. V dobrih desetih dneh bo zopet treba sedeti pri isti mizi in skrbeti za vas, da dobivate dnevne novice, članke, povesti, navodila in ostalo duševno hrano. Dotedaj pa — good-bye!

NOČ PRED JUSTIFIKACIJO

Usodepolni udarec solunske in ubežnikov v Rusiji. Legijonarji so se borili ob rami srbske armade, kot se more boriti želesno vojaško disciplino in le idealist za idejo, ki mu je ustvaril pohod čez uničeno in opustošeno Srbijo. Srbska armada se je levje borila za vsake moči, zemlje in gonila pred seboj sovjetska dogodka. Zgodovinskega dogodka so se udeležili tudi Slovenci prostovoljno, zbrani v jugoslovanski legiji, ki se je sestavila iz ujetnikov

Zabeležiti hočem pripovedovanje dveh legijonarjev, ki sta se skupno borila na solunski fronti in pozneje padla v roke avstrijskemu vojaštvu. Ker sem slišal prvo pripovedovanje leta 1919 na Koroškem in drugo štiri leta pozneje v Kočevju in je prvo drugemu enačilo, sem prepričan o resnicu in to tem bolj, ker se ta dva legijonarja nahajata po oprostitvi vsak v drugem kraju in se nista potem nikoli več videla.

Ker sta doživelva oba eno in isto usodo, se hočem omejiti samo na pripovedovanje mojega prijatelja, s katerim sva skupaj vršila državno službo na Koroškem. Oba rojaka sta bila zavedna Primorca in sta služila pri 97. pešpolku v Trstu. Prvi je bil Anton Colja in drugi Ivan Muhič. Prvi uslužben pri finančni upravi in drugi pri sodišču v Kočevju. Colja je pripovedoval nekega dne na Koroškem, ko sva skupaj opravljala službo, slediči dogdljaj:

Potrjen sem bil k vojakom tiki pred svetovno vojno in odšel k vojakom ob mobilizaciji. Vežba ni dolgo trajala, ker se menisco so nas kmalu usposobili. Začetkom leta 1915. sem bil odpeljan z novim bataljonom na gališko fronto. Večkratni sunki s ruske armade so nas kmalu pritisnili v Karpaty, kjer smo stali v defenzivi. Nekega večera sem bil odbran, da grem kot desnetnik na poizvedovalno patruljo. Bilo nas je sedem mož, oboroženi z ročnimi granatami in puškami. Plazili smo se skozi grmovje v temni noči, kot lisice, kad gar gredo za plenom. Naši obrambni strelski jarki so se nahajali od ruskih kakih 800 korakov. Fronta je bila v živahnem ognju in strojnici so pridno regljale. Opazno je bilo hoditi pokonec, zato smo se plazili po vseh štirih po zemlji in prisluškovali na vsakih dvajset korakov. Nič izvanrednega se nam ni zdelo, vse tiho, le brencere kroglo nad glavami so kalile nočni mir.

Po enournem plazenu po zemlji, smo prišli v neko obraščeno dolinico in se vseđli na tla v zavesti, da smo tam varni pred krogli. Komaj smo dobro odložili puške, ko zaslišimo na robu doline večjo četjo ruske infanterije, ki nas je bila zasacačila. Vsak boj z njimi bi bil brezuspešen. Dal sem torej svojim možem povelje, naj nikdo ne strelja in pozval Ruse, da smo ujetniki. Ruski vojaki so bili napram nam precej obzirni in so nas izprševali o naših postojankah in armadi. Po sebi zanimalje so kazali, ko smo jim pripovedovali, da za nami taborijo slovenski fantje. Narečje naše se jem je zdelo znano in kmalu smo se dogovorili, da smo Slovenci. Odvzeli so nam orožje in nam zapovedali, da moramo oditi z njimi.

V glavi mi je rojilo, kaj bo z nami, ko dospemo v ruske strelske jarke. Mogoče nas da jo tam postreliti, mogoče nas bodo mučili, ali bogzna kaj bodo počeli z nami. Korak moj je bil nesiguren in zdelo se mi je, da se zemlja udira pod meno v neskončna brezna. Misel "ujetnik" se mi je zagrizla globoko v sreč. Toda nisem imel dosti časa to premišljevati, ko smo stali že pri ruskih strelskej jarkih. Kmalu stopi pred nas ruski častnik in nas v lepi ruščini nagovori ter vpraša, kakšne narodnosti da smo. Videl sem strog izraz na obrazu tega velikega in lepo zrasčenega častnika. Zdelo se mi je, da sem v njegovih očeh razbojniki in zločinc. Komaj sem spravil iz sebe, da smo Slovenci, ki razumemo rusko govorno. Komaj sem povedal, da smo Slovenci, že sem videl, kako je s častnikovega obrazu izginila grobost in njegov pogled je postal mehkejši.

Stavil nam je razna vprašanja glede vojaških zadev na naši strani in kmalu krenil pogovor na slovenske fante, ki so

se nahajali v avstrijskih jarkih. Dolgo si nismo znali tolmačiti, čemu vse ta skrb. To sem pozneje razrešil v ujetništvu, ko sem opazil, da je njih borba, borba za nas.

Preprčan, da se nam ne bo zgodilo nič žalega, sem začutil silno prazen želodec in kot našč nas je častnik vprašal, če smo lačni. Ko smo mu pritrdirili, je zapovedal, da se nam da kruha in palenk. Rusi so stopali z nami jako prijazno, čeprav so nas čuvali z nasajenimi bajonetmi. Drugi dan so nas odpeljali na poveljstvo, kjer so nas nadalje izprševali o naši armadi. Hoteli so vedeti, kaj misijo Slovenci v vojni. Čudno se mi je zdelo vse to izprševanje in njih zanimalje za Slovene. Nenote se mi je vrinila misel, da bi se strnili vsi Slovani v eno močno silo proti sovražniku slovanstva.

Potem so nas porazdelili po raznih krajih širne Rusije. Slovani so dali večje privilegije in več prostosti, nego drugim narodom. Po dolgem transporatu smo dospeli v bližino Moskve, kjer sem bil dodeljen za zaton, ko sem stal pred močnim avstrijskim oficirjem.

Nisem se zavedal, kaj se godi z menoj, ker moje telo je bilo podleglo silnim udarcem in padel sem v nezavest.

Končno sem odpril oči in se ozrl okrog sebe, toda bil sem v popolni temi. Stegnil sem ranjene in otrpile ude in začutil pod svojim životom ilovico, na kateri je sedaj ležalo moje telo, tisto telo, ki se je borilo za ideje jugoslovanstva. Nisem se mogel zbrati, kje da se nahajam. Okrog vse tega, le včasih je bilo slišati trde korake pred celico. To je bila gotovo straža, ki me je čuvala. V ječi sem in jutri bom sramotno obešen. To mi je rojilo po glavi. Bog zna, koliko je ura in koliko ur mi je še odločenih na tem svetu? Umreti moram kot izdajalec. Ali sem res izdajalec? Ali sem res radi tega naječi zločinec, ker iz srca želim, da bi bil naš narod svoboden? Ne, nisem! Pošten sem in umreti bom moral za pravico . . .

Tudi koraki pred celico so sčasoma utihnil. Mogoče je stražnik čutil utrujenost in mogoče si je mislil, da tudi če bi

je prijateljih so spoznali južnoslovanskega legijonarja. Z jermenijo so nam bili v obraz, kdor je prišel bližu nas, nas je opljuval, kdor je hotel, me je sunil in nesramno obreal. Stal ni se, čas prihaja. Zdaj pa zda, se pojavi v vratih oboroženi možje in me bodo odvedli na morišče. Poskušal sem se dvigniti in stopiti k vratom. Ni sem mogel. Oprijemal sem se mrzlega zidu, iz katerega je štrlelo potno kamenje.

Vse tisto, vse mirno, le tam v daljavi se sliši zamoklo gromenje topov in nedaleč regljevanje strojnici. Kaj neki mora to biti, saj smo bili odpeljani dače za fronto. Potihnilo je strejanje in vseokrog je zavladala smrtna tišina. Tako bom tih tudi jaz čez par minut, ko bom visel na vešalah, trd in mrzel . . .

Zaslišim neko vpitje in ropot nad menoj. Sklepal sem, da se moram nahajati v trdnjavskih ječi. Glasovi so se hitro bližali moji ječi in sreči se mi je krčilo pri misli, sedaj gredo pome. Že prihajajo! Še par sekund in vrata se bodo odprla in zgrabila me bo trda roka in me tirala pod vislice. Obesite me, usmrnite me, toda prosim vas, ne trpinčite me več! Dovolj je ran na mojem životu. Pozdravil sem v duhu mojo mamo in milo domovino, in že se je obrnil ključ v vrata . . .

Skozi vrata je planila svetloba in osvetljevala — srbske vojake, ki so me prišli osvoboditi. Zgodil se je čudež. Bil sem peljan ne pod vislice, ampak v krog srbskih junakov, ki so mi nudili prvo pomoč.

Pozneje sem bil zvedei, da je ponoči srbska armada za vzelna okraj in prepodila sovražnika in tako sem bil rešen gotove smrti . . .

To se mi je zdelo primerno zabeležiti, da bodo naši rojaki vedeli in znali ceniti trpljenje pri ustvarjanju svobodne Jugoslavije.

Joško Penko,
zastopnik Ameriške Domovine.

"MARIJA MAGDALENA" HOČE OSTATI NEPOROČENA

Dne 31. julija t. l. je prišla v Toledo, O., k svojim sorodnikom na obisk iz Bavarske gospodinica Klara Mayr, ki predstavlja v pasionskih igrah v Oberammergau na Bavarskem Marijo Magdaleno. Gospodinica Klara je izjavila, da si je izbila iz glave vsako ljubezen ali možitev, tako da lahko pri naslednjih vprizoritvah Pasijona zoperlaho nastopi v vlogi Marije Magdalene, kajti omoženim ženom poslu. Glavno opravilo je rezbarija, dočim oddajajo ženske sobe tujcem in turistom.

Prvkrat so igrali Pasijon v Oberammergau leta 1634, in sicer v zahvalo, ker je v kraju prenchala strašna kuga. Tako je bila vloga Marije Magdalene, kajti omoženim ženom poslu. Glavno opravilo je rezbarija, dočim oddajajo ženske sobe tujcem in turistom. Lepa plavolasta deklica, ki se nahaja sedaj v Toledo pri svojih sorodnikih, je zrasla, kakor vsemi ostali prebivalci vasi Oberammergau, katerih je 1.500, v atmosferi svetopisemske drame, katero igrajo tu že od leta 1634 vsakih deset let. Družina Mayr je sodelovala generacijo za generacijo pri pasionskih igrah, ki pričajo o življenju in smrti Kristusa v tem času.

"Jaz ne mislim na ljubezen in zakon," je izjavila gospodinica Mayr časnikarjem, ki so jo obiskali, "kajti pasionska igra izpoljuje vse moje življenje in pri tej hočem sodelovati kolikor mi bo le mogoče."

Deklica bi si lahko zaslužila ogromno premoženje, če bi hoteli igrati vlogi Marije Magdalene za zvočni film, toda je odbila vse ponudbe, ker hoče ostati zvesta svojim rojakom in tradicijam svoje vasi.

Tekom obeh zadnjih prireditve je Klarin oče igral vlogo Judeža Iškarijota in upa, da bo mogel obdržati vlogo do pozne starosti, nakar bo prisiljen, da jo izroči mlajšemu igralcu. Kadar so slavnii Anton Lang, ki v pasionskih igrah predstavlja

Če verjamete al' pa ne.

V naši vasi je nekoč rekel očanec svojemu sosedu: "Miha, dandanes ni več pravih možakov na svetu. Jaz sem, pa če si, drugi so pa same fige!"

Teh besed sem se spomnil v soboto in sem tudi jaz nekaj podobnega rekел, ko sem slovesno izjavil: "Dandanes ni več poštenih ljudi na svetu!"

In kaj me je privledo do tega sklepa? Čakajte, da vam povem. Zadnjo soboto sem se peljal k Nigarskim slapovom, da vidim, če se še vedno toliko vodje po nepotrebni zlize proč. Nekje med Madisonom in Ashtabulo se je hotela poskusiti z mojim "lizo" neka trapasta kodajska, česar pa na tem sveretu nikdar več ne bo poskusila storiti. Naenkrat je završalo belo perje po zraku, slišal se je en mil stok: krjausk, in kraj ceste je ležal zgled najlepše človek le predstavljal.

Krvida ni bila moja, ker za ceste plačujemo mi davke, ne pa kokoši. Da bi pa za vsako kokoš postavljali na cestah signalne luči, se

BLASCO IBANEZ

Za čast in ljubezenZA "AMERIŠKO DOMOVINO" PREVEL
A. SABEC

"Moja razneženost se vam je moral zdati zelo smešna!" je rekla. "Toda vi, vi, ste bili mnogo presmeli! ... Drugikrat bova manj pila..."

Te njene zadnje besede so se nanašale kakor na nadaljnji poziv, in Ferragut si je vroče želet, da bi šla Freya ž njim obedovat v eno onih tratorij, ki so ob potu v Possilipo, odkoder se takokrasno vidi solnčni zahod in ves zaliv v krvavordečem žaru.

Nekega večera je čakal Ulisej mlado ženo nedaleč od vhoda v hotel, da bi se umaknil vratarjem oprezanju. Ko je Freya prišla, in Ferragut je pogledal po vrsti kočij, ki so stale ob cesti, pripravljene za najetje. Čim so kočijazi videli, da bi rad kočijo, so začeli tekmovati med seboj, kdo bo prej pri njem, da mu ponudi svojo. Pričeli so medseboj kričati, mahati z rokami in klicati Madon, in vsak hip je izgledalo, kakor da se bodo zdaj poklali. Ferragut je nekaj časa poslušal njihove neapeljske psovke in kletvice, nato pa je s svojo tovarišico stopil v najbližjo kočijo.

Kočijaž, ki je mislil, da ni lepo, če sedi vedno s hrbotom obrnjjen proti svojima potnikoma, se je od časa do časa obračal nazaj in jima to in ono pojasnil. Freya je odšla ter se ustavila pod brajdo, nenadoma zopet pomirjena, ko je videla, da je spet na svežem zraku. Pogledala je okoli sebe ter sedla k najoddaljenejši mizi.

"Pojdite sem, kapetan," je rekla. "Od tukaj nama bo lepše gledati na zaliv. Pojdite sem in ne bodite otročji! Vse je pozabljeno, saj končno niste vi kriči!"

Stari gostilničar, ki se je vrnil s krožniki v rokah, se ni niti najmanj začudil, ko je opazil mlado dvojico na terasi. Bil je namreč navajen vsakovrstnih iznenadenj. Izbegaval je očem dame ter je gledal svoja gosta z onim običajnim izrazom, ki ga je znal dati svojemu obrazu, kadar je javljal, da je obed pripravljen. Toda Uliseju pa so krčmarjeve oči govorile: "Bodi pameten in strpen! Jaz sem videl pri svojih gostih že mnogo teže zmage."

Vidite, tista cerkev je cerkev Santa Maria del Prato, katero nekateri imenujejo tudi Sannazarovo cerkev. Sannazar je bil velik pesnik, ki je opeval ljubavne dogodivščine pastarje. Friderik II., Aragonski, mu je poklonil lepo vilo z vrtovi ... Nenajloma pa je žlobudravi Neapolitanec utihnil. Dvojica, ki je sedela v kočiji, je pričela namreč razgovor v nemu njevu nerazumljivem jeziku. "Beden tuje! ..." Nezadovoljni ciceron se je nato zavil v globok, užaljen molk, priganjajoč samo svojega konja, ne da bi zopet poizkušal začeti razgovor.

Končno so dospeli na višino Possilipa. Na desni strani ceste se je dvigala visoka in lepa stavba, na koje pročelju je stal z zlatimi črkami: "Restaurant." Na drugi strani ceste pa so bile terase, na katerih so bile razpostavljene mize in stoli pod vedrim nebom, nad njimi pa so se bočile nizke strehe iz jahrovine.

Čim so dospeli pred restavracijo, je prišel ven njen lastnik, starejši človek, ki je v znak sporazuma pogledal Ferraguta in rekel: "Imam vse, kar bo gospodu potreba!" Nato je krenil proti neki terasi, katero je zasevrala vinska brajda, ter uvedel svoja gosta v majhen san, ki je imel samo eno okno.

Freya je takoj odhitela k oknu. "Ah, kako je to lepo!" je vzliknila.

Dočim je ona gledala skozi okno, je pričel Ferragut študirati jedilni list ter pri tem poslušal gostilničarjeva namigavanja, v katera se je ta diskretno spustil. Ko je krčmar odšel, je stopil Ferragut k Freyji ter jo poljubil na njen tilnik.

Ona se je naglo obrnila in rekle:

"Ostanite mirni, kapetan! Spomnite se, da sem sprejela vaše povabilo pod pogojem, da je kmalu nato zaslišal iz notranosti hrup preganja, silen-

sme in pritajeno vdihovanje zensk.

Stari gostilničar je posvetil sedaj svojo pozornost Ferragutu in njegovi tovarišici. Za buteljko vezuvskega vina, ki sta jo izpila do zadnje kapljice, je prišla druga, ki sta jo prav tako veselo izpraznila.

Freya so se pollastili občutki, kakršne povzročajo prvi učinki zaužite pižace, kapetana pa se je pomalem lotevala neka nevolja. Zdaj in zdaj je pogledal Freyo, pripravljen, da jo zamrzi, posmislivši na njeno prezirno postopanje, ko je odšla iz malega salonu. In istočasno se je porajala v Ferragutovih možganih sirovih misel: "Danes mi ne izbegneš! Danes te dobim!" Odločil se je, da postane, če treba, tudi nasilen, samo da enkrat konča situacijo, ki se mu je zdelka skrajno smešna.

Ona pa, ne sluteč, kakšne misli roje po njegovi glavi, je tiho govorila, docim so ji pogledi bločili po obzoru. Sanjala je, kako živi samostansko življenje v mali hiši na Possilipu.

"In vendar," je glasno nadaljevala, "ta okolina ni primerena za samotarenje, temveč je ustvarjena za ljubezen. Ah, kako mora biti lepo, tukaj se ljubiti in se skupaj starati, pred lepoto tega zaliva! Kako žalostno, da nisem bila nikoli ljubljena!"

Te njene besede so užalile Uliseja in ga še bolj vznevajljile. In on? Kaj je on ni ljubil? Ali ni bil pripravljen, da ji z žrtvami dokaže svojo ljubezen?

"Vsi moški so mi enako govorili," je rekla Freya; "vsi so mi grozili, da se ubijejo, če jih ne uslišim ... Toda ubiti se, to je stvar enega samega trenotka in potem nimaš niti časa, da se poneseš ... To je udar živev, geste, ki jo napraviš, misleč na to, kaj bodo drugi rekli; to store sponosom igralca, ki želi pasti v lepoti ... Tudi zaradi mene se je ubil neki moški ..."

Ko je Ferragut čul te besede, si je mislil: "To je tretji!"

"Videla sem ga, kako je umiral," je rekla ona, "in sicer na neki hotelski postelji. Na sencu je imel majhno krvavo pego: tam se mu je zarila v možgrane krogla iz revolverja ... To je bil neki romunski tenor. Bilo je v Rusiji ... Jaz sem bila nobenega dvoma: Freyin ton je dovolj jasno izražal njen odločni sklep."

Nato jo je pričel on ponizno zaklinjati, naj ne odide. Istočasno pa mu je prav neki notranji glas: "Ona se ti roga ... Vlečete! Čas je, da že enkrat konča to stvar! Pokaži ji svojo moško avtoritet!" In nenadoma jo je brutalno zgrabil.

Vrgel se je na mlado ženo, katero da jo hoče ubiti, stisnil jo je v svoj objem in oba sta padla na klop, sopeč in se borec ... Toda to je trajalo samo kratek hip,

da postane ta žena njegova skočnja žrtev.

Nastal je molk. Pričelo se je mračiti in zablestele so prve zvezde. Zaliv je pričel dremati pod plaščem svojih voda, izparjujoč neko misteriozno svežost, ki je prehajala iz zaliva na brda in drevje.

Natakarji so pričeli tekati od mize do mize s svečami, zaprtimi v papirnate lampijke. Okoli svetlih lampijonov so pričeli letati komarji in nočne veče.

V tem je iznova odjeknil Frey,

in glas, tako nenadoma, kakor glas sanj:

"Je večja žrtev na svetu kar žrtvovanje življenja; to je edina žrtev, ki more žensko prepričati, da je ljubljena."

Nato je za hip umolknila, za tem pa nadaljevala:

"Nekaterim moškim pomeni čast več kakor življenje; samo oni, ki bi meni na ljubo svoje čast stavljal kocko, bi me mogli veriti, da res ljubi ... Moški, ki bi padel še niže, ne da bi izgubil voljo do življenja ... Vidite, to je žrtev."

Toda Ulisej je sklenil, da se ne odreče svoji nadi. Tam dolni ovinku; blizu zaliva, je bil neki hotel, katerega je, kapetan že pričel smatrati za svoj raj.

"Reci da!" je šepnil Frey na uho. "Noco ... kaj ne?"

Ona mu ni odgovarjala, temveč se prepustila njegovim objemom, in pusteč, da jo vleče, kadar bi bil izgubil pamet. Pogledala je Ferraguta in mu ponudila svoja usta.

Ko je Ulisej hodil tako poleg nje, neprestano jo poljubljač, je njegov notranji glas slavil zmag: "Evo ti je! Tvoja je! Treba samo še, da jo odvedeš v hotel."

Ko sta dospela v vrtove "Ville Nazionale," v bližini Akvarija, sta se za hip ustavila. Tam je bilo sicer bolj svetlo, toda manj ljudi, kakor na potu v Tossilipo. Oddaljujoč se od velikih električnih svetilk, sta se instinkтивno približala neki klopi, ki je tonila v senci drevja.

"Tako ne more biti ... Končano je, končano za vselej!" Te besede si je ne prestavljala, vračajoč se v svoj hotel, in njen podoba ga ni vso noč zapustila.

Drugega dne zarana je zahteval v hotelki pisarni svoj ranč, nato je dal vratarju zadnjega napitnino ter ga obvestil, da bo

njenove telesne moči. Nenadoma je skočil nazaj, držeč se z obema rokama za svojo ramo, kjer je začutil silno bolečino, katero da mu je tam počila kost. Freya ga je bila odbila od sebe s spremnim japonskim prijemom.

"Ah, vlačuga!" je kriknil.

In iznova se je vrgel nanjo, ker mu je njegovo ljubezensko poželjje še ojačila želja, da jo ponuja in pokori. Toda ona je ustavila ta naval besnega biksa tem, da mu je pritisnila nekaj mrzlega na celo: mala kovinska cev, ledeno mrzla se je dotikala njegove kože.

On pogleda: bil je majhen revolver, ubijalska igrača iz svetlega niklja. Freya ga je, držeča prst na ježičku revolverja, ostro in sprepu gledala. Videlo se je takoj, da je veča orožju, ki ga je držala v roki.

Kapetanova neodločnost je malo časa trajala. Da bi stal pred kakim moškim, bi bil pograbil to roko z revolverjem, ki mu je pretila, in gotovo bi jo bil zlomil, ne da bi se plašil revolverja, toda imel je posla z žensko, in to z žensko, ki je bila v stanju raniti ga in se mu nato še rotati ...

"Odstopite, gospod!" je rekla Freya s svečanim glasom, polnim pretnje.

Pri tem je sama odstopila za krokar, videc, da se Ulisej, zamisljen in neodločen, ne gane. V naslednjem hipu mu je obrnila hrbit in revolverja ni bilo več v njeni roki. Predno se je oddalila, je zamrmljala nekaj besed, katerih Ferragut sicer ni razumel, glede katerih pa je bil prepičan, da so strašne psovke ...

"Tako ne more biti ... Končano je, končano za vselej!"

Te besede si je ne prestavljala, vračajoč se v svoj hotel, in njen podoba ga ni vso noč zapustila.

Drugega dne zarana je zahteval v hotelki pisarni svoj ranč, nato je dal vratarju zadnjega napitnino ter ga obvestil, da bo

tekom ene ure prišel z njegovega broda neki mornar po njegovem prtljagu.

(Dalje prihodnjih)

Oglas v "Ameriški Domovini" imajo vedno dober vspeh.

OGLEJTE SI

novi otvorenji dom,
zgrajen po slovenskem
stavbeniku Aug. Kaušku,
na 18321 Neff Rd.
Odprt za ogled vsak
dan od 2. do 9. ure zvečer.

JOSEPH J. OGRIN

ODVETNIK

401 Engineers Bldg.

Main 4126

Zvezec:

15621 Waterloo Rd.
Kenmore 1694

Maytag
aluminum
Washer

MANDEL HARDWARE
15704 Waterloo Rd.
Tel. Kenmore 1282

Michael Casserman
18700 Shawnee Ave.

PLUMBING & HEATING
Kenmore 3877

VOLITE ZA**MARTIN SWEENEY.**

za kongresmana
20. okraja

DEMOKRATIČNI TIKET!

Volitev se vrši v torek,
11. avgusta

NAZNANILO

Vsemu cenenemu občinstvu načnjamamo, da smo prevzeli slaćiarno od Antonia Vidmarja na

1126 E. 61st St.

kjer bomo od sedaj naprej postregli vsem občincem najboljše z finimi mehkih pijacami, slastičami, cigarami, cigaretami, sladoledom itd. V zalogi bomo tudi imeli nekoliko GROCERIJE.

Cenjenemu občinstvu se topo priporočamo za obilen obisk in naklonjenost

ANTON POZELNIK

1126 E. 61st Street

